

Dr. Robert Van der Elst u francuskoj *Revue pratique d'Apologétique*, da u praktičnom liječništvu, kad se ukažu živi zamci, liječnici uvijek zaključe, da prethodno nije bila savršena sterilizacija, jer nijedan od njih ne poznaje stupanj topline, koji bi mogao proizvesti život. Dr. Robert Van der Elst nastavlja: sve kad bi i opstojalo samorodstvo, mi bismo morali priznati vitalizam i spiritualizam. Ta i sv. Toma je vjerovao u samorodstvo, a ipak nije držao, da je to u opreci s pravom filozofijom ili s katoličkom vjerom. Možemo i dalje: sve kad bi i slučajni spoj neorganskih atoma bio dovoljnim uvjetom ili pak prouzročnim i određujućim činbenikom kojeg organskog bića, to bismo morali potražiti drugi njegov posljednji tvorni uzrok. Uzmimo na pr. da se čovječje tijelo razvilo od životinjskoga, a životinjsko da dolazi samorodno iz nežive stvari, ostaje još uvijek neriješeno pitanje, gdje je počelo života i misli čovječje. Kako vidimo, ni najnovije tobožnje tekovine g. Bastian-a ne bi stajale u opreci sa starom naukom o postanju života.

A. L. Gančević, O. F. M.

Historička bilješka.

Jeli Tertulijan bio svećenik? Danas se živo raspređa, da li je Tertulijan bio pravi zaređeni svećenik. Prvi je to porekao Hugo Koch. Svoje je razlaganje iznio u „*Historisches Jahrbuch*“ (sv. XXVIII, 1907.). Za njim su se povelili i kat. patrolozi kao Bardenhewer, Rauschen. Ali protiv tih razlaganja stoji svjedočanstvo sv. Jeronima, u „*De viris illustribus*“ (LIII): Tertulianus presbyter nunc demum primus post Victorem et Apollonium Latinorum ponitur“ i na drugom mjestu: „... Hic (t. j. Tertulianus) usque ad mediam aetatem presbyter fuit ecclesiae“. Uz koje od ovih dvaju protuslovnih mnijenja da pristanemo? Iznijet ćemo ovdje Kochove razloge, kako ih rasuđuje sveuč. prof. Pierre De Labriolle u reviji „*Bulletin d'ancienne littérature et d'archéologie chrétiennes*“ (15. juillet 1913.). Koch tvrdi:

Tertulijan sebe nigdje ne zove svećenikom, dok se naprotiv, kad o sebi govori, uvijek služi s riječima i načinom, što više pristaje svjetovnjaku, nego li svećeniku. Evo nekoliko Tertulijanovih stavaka.

1. Nec tantus ego sum, ut vos alloquar. Verum tamen et gladiatores perfectissimos non tantum magistri et praepositi sui, sed etiam idiotae et supervacui quique adhortantur de longinquo,

ut saepe de ipso populo dictata suggesta profuerint. (Ad Martyres, I. Oehler, I. p. 3).

2. Eam (poenitentiam), tu peccator mei similis (immo me minor, ego enim praestantiam in delictis meam agnosco) ita invade, ita amplexare, ut naufragus alicujus tabulae fidem. (De Poenitentia, IV, 2).

Da ne citiramo druga mjesta ovakova zvuka, spominjemo samo na pr. De Poenit. VI, I; XII, 9; De Baptismo (Oehler, I. 628); De Oratione XX. (Oehler, I, 573); De cultu feminarum II. (Oehler I, 714); II, VIII. (Oehler I, 725). Najvažnije bi svakako bilo za Kocha, po mnijenju g. profesora De Labriolle-a, mjesto: Ancillae dei vivi, conservae et sorores meae, quo jure deputor vobiscum, postremissimus equidem eo jure conservitii et fraternitatis, audeo ad vos facere sermonem, non utique affectionis, sed affectioni procurans in causa vestrae salutis. No kako iz ovoga tako i iz ostalih zaključuje De Labriolle opravdano: Iz svih ovih tekstova nijedan nema odlučive važnosti u ovom prijepornom pitanju.

Jednako pobija De Labriolle i druge Kochove razloge. Ne smeta dakle, što su i neki vrsni patrolozi kao Bardenhewer i Rauschen pristali za Koch-om. Koch-ovi razlozi ne zadovoljuju nas. Nama je još uvijek mjerodavan stavak sv. Jeronima o Tertulijanu. To mnijenje zastupaju i mnogi današnji glasoviti pisci kao: John Chapman, Paul Monceaux, Adolf Harnack i Georg Grützwacher, pa eto i prof. De Labriolle.

A. L. Gančević, O. F. M.

Biblijska bilješka.

Stiglmayr Joseph, S. J.: **Kirchenväter und Klassizismus.** Stimmen der Vorzeit über humanistische Bildung. Freiburg i B.: Herdersche Verlagshandlung. 1913. 8ini. str. 104.

I prvašnji kršč. pisci rado su se bavili sa starim piscima poganskih vijekova. Ljubav, način i uspjeh, kojim su se crkveni oci njima bavili, nam donosi isusovac Stiglmayr u ovom djelu. Knjiga sadržaje dva velika poglavlja, od kojih u prvomu govori o grčkim crkvnim piscima, a u drugomu o latinskim. Obadva poglavlja sadržaju više paragrafa, gdje su nam prikazana u kratko djela i rad tih pisaca pogledom na klasicizam. Prvo poglavlje završuje sa Sinezijom Cirenskim, dočim drugo s Gr-gurom Velikim. Ovo poučno djelo od Stiglmayr-a najveselije će pozdraviti ljubitelji ranije krščanske književnosti.

A. L. Gančević, O. F. M.